

Landskap: Småland Upptecknat av: Th. Brandt
 Härad: S. Möre Adress: Lund
 Socken: Torsås Berättat av:
 Uppteckningsår: 1943. Född år i

Spöckeri vid vattenkvarn. s. 1.
 " där någånig blivit flyttad. s. 1-2.
 Hästenskjuts fick plötsligt tungt lass. s. 2.
 Tästare, - en originell båtsman, -
 vägrade ut för övernaturliga ting. s. 3-5.
 Förbund med djävulen. s. 5.
 Brindar människor på den plats de
 fööade ohägn. s. 5-6.
 Oro i hus där människoben fanns gömt. s. 6.
 Inickare, som gjorde likkista fick ingen ro. s. 6-7

ACC. N:R M. 9326 /

ANTECKNINGAR FRÅN STRÖMBY, TORSÅS SOCKEN,

KALMAR LÄN.

Hemmansägaren Gustaf Olsson i Strömby berättade för ungefär 50 år sedan för undertecknad följande.

Sent en kväll var han sysselsatt med att mala säd på en s.k. vattenkvarn. Just som han från det övre rummet i kvarnen skulle bestiga den trappa, som ledde till det nedre, var det som om någon tog honom under armarna och lyfte honom ned på golvet i detta nedra rum. "Här är ugglor i mossen", tänkte han, stannade kvarnen och gick hem. När han nu skulle kläda av sig för att gå till sängs, befanns det, att han hade stora sår under armarna liknande brännsår. De voro mycket svårläkta.

En annan gång befann sig samma man en kväll ute på en s.k. bränna (svedjeland). Hela tiden hörde han från området utanför brännan underliga ljud: skri, rop, jämmer o.d. Gustaf Olsson anade, vad det var fråga om. Han gick därför utanför brännan och manade med hög röst till tystnad samt förklarade, att om något vore orätt gjort, skulle det bli rättat. Dagen därefter tog han med sig till brännan den granne, vars ägor gränsade intill denna. De konstaterade,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326:2.

att rågången mellan deras ägor blivit flyttad, och rättade felet. Sedan hördes ingenting därifrån. Det bör tilläggas, att Gustaf Olsson var en allmänt aktad och som trovärdig ansedd person.

I Strömby levde i min barndom, således för inemot 70 år sedan, en kvinna, Ingrid från Mobygget, vanligen kallad Mobygg-Inga, som hade mycket att berätta om märkliga upplevelser. En kväll när hon var ute och gick, bredde sig liksom ett lakan ut framför henne och hindrade henne att komma fram. När hon gick åt sidan, flyttade sig lakanet efter och detta upprepades ideligen. Slutligen stannade hon, knäppte samman händerna och läste Fader vår. Då försvann hindret. I sin ungdom fick Ingrid uträtta allehanda sysslor, som i vanliga fall utfördes av män. Så skulle hon en gång köra den långa vägen till Karlskrona tillsammans med sin mor. Som fallet ofta var, körde hon på natten. Före avfärden sade hennes far till henne, att om någonting inträffade med hästarna, så att de hade svårt att draga vagnen, så skulle hon stiga av denna, gå fram till endera hästen och titta mellan betselremmen och hästens huvud; men därvid skulle hon noga se till, att hon icke höll sitt huvud högre än hästens huvud. När de så under natten hade kommit in i Blekinge till ett ställe, som kallades "Långa vad", föreföll det henne plötsligt

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326:3.

som om hästarna plumsade i vatten. Liksom förlamad kom hon sig icke för att göra någonting eller att väcka sin mor, som hade somnat. Emellertid tyckte hon sig till sist komma upp på vägen igen. Men nu började hästarna dra, som om de haft ett mycket tungt lass. De riktigt lågo utefter vägen utan att dock komma nämnvärt framåt. Hon erinrade sig då faderns råd, steg av vagnen och gick fram till den ena hästen samt tittade mellan betselremmen och hästens huvud. Hon såg då ett benrangelt sittande på den ena hästens rygg, och en arm sträcktes fram över hästens huvud som för att utdela ett slag. På samma gång hördes ett förskräckligt skrik. Hennes mor vaknade och frågade, vad der var. Hon svarade undvikande. Strax därefter blev hon emellertid häftigt illamående, så att de måste ta in i en stuga vid vägen och hon fick vila ut.

I Strömby levde i senare hälften av förra århundradet en båtsman vid namn Tastare. Han var en originell man, omkring vilken många anekdoter utspunno sig. Han kunde berätta om märkliga upplevelser. Som båtsman tjänstgjorde han i Karlskrona. Ofta hände det, att båtsmännen fingo vandra från Karlskrona till sina hemorter, enär de skjutsar, som bönderna voro skyldiga att sända, uteblevo. Flera båtsmän slog då ofta sällskap och vandrade på nätterna, då det var svalast. Under en sådan vandring gingo de förbi en kyrka i Blekinge -

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326 4

Lösen, om jag ej missminner mig - Tastaren såg då någonting fara upp från kyrkogården och i detsamma kände han ett grepp om axlarna och en stor tyngd, "som en saltpåse", på ryggen. Det var en gast, som Tastaren fick att bära. Rädd var nu aldrig Tastaren i dylika situationer. Han började svära och överösa den objudne gästen med okvädinsord. "Om jag orkade skita, skulle jag råka dig", sade han bland annat. Tillika uppmanade han kamraterna att gå ifrån honom, enär han ej orkade följa med. Riktigheten härav har jag hört intygas av en annan båtsman i sällskapet. Kamraterna lämnade honom emellertid icke. Gasten försvann vid en annan kyrkogård.

En annan gång befann sig Tastaren ensam på en sådan nattlig vandring från Karlskrona. Då nu ett oväder bröt ut, gick han in i ett skjul vid vägen för att finna skydd. Som han nu stod där innanför dörren, fick han höra en röst: "Gack ut!" Tastaren, som trodde, att det var en av kamraterna, som kommit i förväg och nu ville skrämma honom, svarade: "Jag går inte ut, gack du ut själv!" Detta upprepades en andra och tredje gång. Men nu gick Tastaren längre in i skjulet för att få tag i den förmenta kamraten. Han stötte då mot en likkista. Med den vördnad inför döden, som den tidens allmoge hyste, bad Tastaren en bön om tillgift för att han stört den dödes frid, och gick tillbaka ut i mörkret och ovädret.

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326:5

En kväll befann sig Tastaren på hemväg från ett slotteröl. Förplägnaden där hade varit riklig, och Tastaren befann sig i en upprymd sinnesstämning. Härunder gick han och önskade, att han skulle få se den onde. Snart mötte han också ett väldigt stort djur, liknande en hund. Eldslågor flammade ur gapet på detsamma. Då blev Tastaren för första gången "lite rädd". "Men", sade han, "hade jag varit närmare byn, skulle jag ha huggit lien i otyget."

I en grannsocken fanns en av min sagesman uttryckligen namngiven person, som varit en stor brännvinsbrännare och som sådan hade många synder på sitt samvete. Han stod också i förbund med djävulen. En gång antog djävulen mänsklig gestalt och uppträdde med ett utseende, som fullkomligt liknade brännvinsbrännaren. Man kunde helt enkelt icke skilja dem åt. Vad den ene gjorde, gjorde också den andre. Till slut skickade man efter prästen. Han lade en bibel på bordet och uppmanade bägge att hämta den. Den ene kunde, den andre kunde icke. Den sistnämnde var djävulen.

I ett sällskap, där man talade om övernaturliga ting, berättade en ung man följande. Han hade en dag varit hos en granne och hjälpt till med tröskning. Som de stodo på logen och tröskade fingo de se en gårdfarihandlare komma med sin stora låda på ryggen. Han satte lådan på gårdsplanen, tog

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326:6.

upp diverse saker ur den och gick in i huset för att göra affärer. Då yttrade min sagesman: "Nu ska vi skoja med juden." Han gick därpå ut på gårdsplanen, tog lådan och bar den in i lagården. Detta gick bra. Men att gå därifrån var omöjligt. Det kändes, berättade han, som om han varit bunden till händer och fötter. När den första häpenheten lagt sig, började han undra om han skulle kunna bära lådan tillbaka till den plats, där han tagit den. Han försökte, och det gick förträffligt. Min sagesman förklarade saken så, att man kunde genom vissa besvärjelser med människoben från kyrkogården binda människor, så att de blevo stående på den plats, där de ville föröva något ohägn.

I en stuga bodde en ensam man. Han dog, och andra flyttade in i stugan. Men de fingo ingen ro där. De hörde ständigt knackningar, buller, rivande i väggarna o.d. Så en dag fann man innanför en bjälke i taket ett papper instucket. Detta papper omslöt ett litet ben. Man antog, att det var ett människoben från kyrkogården, som den döde använt för något fuffens. Benet grävdes ner på kyrkogården, och efter den dagen var det lugnt i stugan.

En liten gosse dog i späda år. Snickaren, som gjorde likkistan till den döde gossen, berättade en gång följande. Han hade vid tillfället ifråga haft mycket att göra och där-

ACC. NR M. 9326:7

för icke kunnat börja arbetet med kistan förrän i sista stunden. Han måste till och med arbeta på densamma natten före begravningen. Han var då mycket trött. Emellanåt slumrade han därför till. Men varje gång detta hände, kände han det, som om någon stötte på honom och icke lämnade honom någon ro, förrän han på nytt tog itu med arbetet.

Lund i augusti 1943

Th. Brandt.

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9326.

Brandt.

H.Herr Professor!

Om jag icke missminner mig, har Ni, Herr Professor, nyligen i ett radioföredrag uppmanat alla, som så kunde, att uppteckna folksägner o.d., som de hört. I min födelseby, Strömby i Torsås socken av Kalmar län, hörde jag i min ungdom ofantligt mycket sådant. Det mesta har jag väl glömt, något har jag nu tecknat upp och sänder Eder uppteckningen för den händelse den skulle kunna innehålla något av intresse.

Lund den 10 aug. 1943

Högaktningsfullt

Th. Brandt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prof. von Sydow has
original upptechningen!